

ALEKSANDER MOGILNICKI

KODEKS
POSTĘPOWANIA
KARNEGO

KOMENTARZ

REPRINT

Wolters Kluwer

ALEKSANDER MOGILNICKI

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

KOMENTARZ

REPRINT

słowo wstępne Stanisław Zabłocki
przedmowa Aneta Łazarska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-555-7

Książka stanowi reprint wydania z 1933 r.

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Słowo wstępne

Z wielkim uznaniem dla wydawnictwa, które podjęło się tego trudu, przyjąłem wiadomość, że w formie reprintu przypomniane zostanie kolejne¹ dzieło wielkiego prawnika okresu pierwszej połowy ubiegłego wieku, Aleksandra Mogilnickiego. Tym razem jest to komentarz do kodeksu postępowania karnego z 1928 r. Przypomnienie współczesnym myśli prawniczej wybitnych praktyków i teoretyków przeszłości, w tym także tej zawartej w pracach o charakterze komentatorskim, ma niezaprzeczalny walor dydaktyczny, pozwala skonfrontować aktualne tendencje interpretacyjne z kierunkiem rozumowania naszych przodków. Nabiera to szczególnej wagi w czasie, gdy poczynania legislacyjne i rozumowania wykładnicze nastawione na osiągnięcie doraźnych celów politycznych dominują nad staraniami zmierzającymi do tworzenia prawnego prawa i nad taką interpretacją przepisów, która nawet w wypadku niedoskonałości tworu legislacyjnego wydobędzie zeń normę prawa prawnego. Aleksander Mogilnicki, który w znakomity sposób łączył praktykę z teorią, lwiał część swojego życia zawodowego poświęcił właśnie idei stworzenia stabilnych podwalin

¹ Przed trzema laty, w 2016 r., Wolters Kluwer wydało *Wspomnienia adwokata i sędziego*, spisane przez Aleksandra Mogilnickiego.

zunifikowanego prawa karnego, zarówno materialnego, jak i procesowego, odbudowie systemu polskiego prawa po odzyskaniu przez nasz kraj niepodległości, a następnie wytyczaniu takich kierunków orzecznictwa, które czyniłyby z uchwalonego prawa instrument sprawny, ale jednocześnie chroniący wartości w prawie represyjnym szczególnie istotne, które w nomenklaturze współczesnej nazwalibyśmy sprawiedliwością materialną i sprawiedliwością proceduralną. Czynił to, występując w każdej z ról, którą meandry historii mu narzuciły, a więc zarówno jako znakomity adwokat, następnie wybitny sędzia, niejako równolegle także kodyfikator oraz uczone i profesor kilku wyższych uczelni, wreszcie powtórnie jako adwokat i płodny autor licznych prac o charakterze zarówno publicystycznym, jak i naukowym.

W słowie wstępnym, którego napisanie powierzył mi wydawca, nie sposób pomieścić burzliwych dziejów życia zawodowego Aleksandra Mogilnickiego. Zostały one w ostatnim okresie szczegółowo opisane w trzech dużych opracowaniach², do których wypada odesłać Czytelnika. Najbardziej atrakcyjnym źródłem wiadomości o losach Aleksandra Mogilnickiego są zresztą wspo-

² K. Pol, *Poczet prawników polskich*, Warszawa 2000, hasło „Aleksander Mogilnicki”, s. 903–914; Cz. Jaworski, słowo wstępne do *Wspomnień adwokata i sędziego Aleksandra Mogilnickiego*, Warszawa 2016, s. 5–20; A. Redzik, hasło „Aleksander Mogilnicki” [w:] *Słownik biograficzny adwokatów polskich A–Ż*, t. III, *Zmarli w latach 1945–2010*, Warszawa 2018, s. 327–330. Tamże bibliografia źródeł szczegółowych, z których korzystali autorzy biogramów.

mnienia, które wyszły spod pióra samego Aleksandra Mogilnickiego i w których opisał On ze swadą wszystkie etapy swego życia³.

Jedynie w krótkich słowach nawiążę do tej sfery działalności Autora wznawianego obecnie komentarza, która jest szczególnie bliska memu sercu z uwagi na wykonywany zawód sędziego oraz pełnioną od paru lat funkcję. Aleksander Mogilnicki orzekał w Izbie Karnej Sądu Najwyższego w latach 1920–1929, a od 1924 r. był prezesem tej Izby. Po zamachu majowym 1926 r., a w szczególności w latach 1927–1929, władza wykonawcza coraz bardziej ograniczała niezależność sądów i sędziowską niezawisłość. Aleksander Mogilnicki stał się w tym okresie wielkim orędownikiem idei, którą dziś nazwalibyśmy ideą wolnych sądów. Jeszcze przed odejściem – w wyniku usunięcia go wiosną 1929 r. z funkcji prezesa Izby Karnej – z Sądu Najwyższego, w roku 1928 opublikował cykl artykułów *Niezawisłość sędziów w nowym ustroju sądowym*, który powinien przestudiować także każdy współczesny sędzia, bowiem zawarte w nich myśli nie straciły na aktualności⁴. Koncepcje te rozwijał

³ Po latach spoczywania w zakamarkach szuflady doczekały się one dwóch wydań. Najpierw, w 2008 r., wydała je, w znacznym zakresie własnym sumptem i w niewielkim nakładzie, wnuczka Aleksandra Mogilnickiego, pani Barbara Izdebska. Znacznie bogatsze pod względem edytorskim jest (wspomniane już wyżej, w przypisach 1 i 2) II wydanie dzieła, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.

⁴ Zanim ukazały się w broszurze, publikowane były w odcinkach, w sześciu kolejnych numerach Gazety Sądowej Warszawskiej z 1928 r., a to w: nr 10 z dnia 5 marca (s. 145–150), nr 11 z dnia

w licznych artykułach, zamieszczanych na łamach Gazety Sądowej Warszawskiej, pisanych już w czasie, gdy powrócił do adwokatury. W jednym z nich, pochodzącym z 1931 r.⁵, zawarł słowa, które warte są wiernego zacytowania, bowiem nigdy dosyć powtarzania prawd fundamentalnych. Tym bardziej, gdy dla niektórych rudymenarności tych prawd oznacza banał, a stąd już tylko krok do powątpiewania, czy my, prawnicy XXI wieku, wieku elektroniki i psychotroniki, mamy na poważnie te fundamenty traktować. Pisał zatem Aleksander Mogilnicki: „Sędzia w chwili wykonywania swych czynności sędziowskich powinien być obcy wszelkim wpływom zewnętrznym. Tylko ustawa, sumienie i okoliczności sprawy mogą stanowić podstawę do wydania wyroku. Żaden zwierzchnik, czy to minister, czy prezes, czy sędzia wyższego sądu, nie ma prawa nakazywać, ani nawet zlecać sędziemu, żeby tak czy inaczej w sprawie orzekł (...) Żadna władza nie może nakazać sędziemu, jakie ma wydać orzeczenie; nie może mu zrobić zarzutu z powodu takiego czy innego wyroku, o ile tylko wyrok ten został wydany zgodnie z ustawą u sumieniem sędziego”. I dodał: „Tak rozumiano stanowisko sędziego w odrodzonej Polsce w pierwszych latach jej niezależnego bytu i tak

12 marca (s. 161–165), nr 12 z dnia 19 marca (s. 177–179), nr 13 z dnia 26 marca (s. 193–196), nr 14 z dnia 2 kwietnia (s. 209–211) i nr 15 z dnia 9 kwietnia (s. 225–228). Należy wyjaśnić, że dla wygody czytelników Gazeta Sądowa Warszawska prowadziła paginację ciągłą w ramach rocznika.

⁵ Zob. A. Mogilnicki, *Sędzia a urzędnik*, Gazeta Sądowa Warszawska nr 9 z dnia 2 marca 1931 r., s. 115–117 i n.

Aleksander Mogilnicki

(1875–1956)

prawnik – myśliciel – człowiek honoru

Przedmowa

Idea wznowienia *Komentarza do kodeksu postępowania karnego* (1933) ma na celu upamiętnienie i przypomnienie postaci Aleksandra Mogilnickiego – sędziego Sądu Najwyższego, adwokata, kodyfikatora, profesora, publicysty, społecznika, a także poety. W dniu 16 kwietnia 2019 r. minęła 144. rocznica jego urodzin, a jego myśl ustrojowa zdaje się przekraczać granicę czasu i być nieśmiertelna.

Aleksander Mogilnicki żył w latach 1875–1956 i przyszło mu wykonywać zawód prawnika w najtrudniejszych, przełomowych w historii polskiego państwa czasach zaborów, I i II wojny światowej, odrodzonej II Rzeczypospolitej Polskiej oraz PRL-u. Od 1920 r. był sędzią Sądu Najwyższego, a od 1924 r. – prezesem Izby Karnej, do czasu jego usunięcia w 1929 r. z Sądu Najwyższego.

Aleksander Mogilnicki jest dla dzisiejszych prawników wzorem do naśladowania. Zapisał się na kartach historii polskiego sądownictwa bohaterską postawą

i niezłomnym charakterem w trudnym okresie, kiedy został usunięty z Sądu Najwyższego. Przyczyny jego dymisji były czysto polityczne. W tym bowiem czasie wprowadzono rozwiązania, które umożliwiały przeniesienie sędziego nie tylko na inne stanowisko, w inne miejsce służbowe, ale nawet w stan spoczynku. Jak to wówczas dobitnie określano: regulacje zezwalały na zawieszenie zasady nieusuwalności sędziów.

Gwarancje konstytucyjne zostały dalej znacząco osłabione przez ustawodawstwo zwykłe, wprowadzone po przewrocie majowym, a przede wszystkim przez rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 6 lutego 1928 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Rozporządzenie to poddał krytyce Aleksander Mogilnicki, który był zresztą członkiem Komisji Kodyfikacyjnej, której głównym zadaniem było ujednoczenie organizacji sądownictwa. Już podczas pierwszych prac komisji na posiedzeniach w dniach 11–12 listopada 1919 r. stwierdzono, że najpilniejszą pracą jest przygotowanie projektu ustawy dotyczącej ustroju sądownictwa. Podkomisja, której celem było przygotowanie projektu ustrojowego, ukonstytuowała się w dniu 21 maja 1920 r. W jej skład wchodził między innymi: Aleksander Mogilnicki, Jakób Glass, Wiktoryn Mańkowski, Kamil Stefko, Władysław Seyda. Mogilnicki z czasem został koreferentem ustawy ustrojowej. Podjęto także prace nad pragmatykami¹.

¹ G. Ławnikowicz, *Idea niezawisłości sędziowskiej w porządku prawnym i myśli prawniczej II Rzeczypospolitej*, Toruń 2009, s. 183.

Przez cały okres pracy nad projektem konstytucji sądowej trwał spór z Ministerstwem Sprawiedliwości o ostateczny kształt przepisów.

Mogilnicki był zwolennikiem szerokich uprawnień zgromadzeń ogólnych, szczególnie gdy chodzi o kwestie nominacji sędziów oraz ograniczenie władzy ministra w tej materii. Dostrzegł on bowiem, że powierzenie w tym zakresie uprawnień Ministrowi Sprawiedliwości niesie w sobie poważne zagrożenie dla niezawisłości sędziowskiej. Jak przytoczył wypowiedź francuskiego uczonego, kto ma w ręku awans sędziego, ten ma w ręku jego wyrok².

Ostatecznie projekt ustawy o sądach powszechnych opracowany przy współudziale Mogilnickiego nie został przyjęty w proponowanym kształcie. Znaczący wpływ na taki przebieg zdarzeń miał zamach majowy. Prezydent wydał rozporządzenie z dnia 6 lutego 1928 r., które znacząco zwiększało uprawnienia ministerialne względem sędziów i sądów w zakresie ich nominacji, pozostawiając ministrowi swobodne uznanie i dając administracji przewagę nad sądownictwem oraz możliwość obsadzenia sądów kandydatami o odpowiednim zabarwieniu politycznym. Wprowadzono też wyłom od zasady nieprzenoszalności sędziów. Jak pisał Mogilnicki, rozporządzenie dawało Prezydentowi uprawnienia do ustalenia i zmiany okręgu lub siedzib sądu w drodze rozporządzenia, co otwierało przed władzą wykonawczą pole do dymisji

² A. Mogilnicki, *Niezawisłość sędziów w nowym ustroju sądowym*, Gazeta Sądowa Warszawska 1928, nr 10, s. 146.

**K O D E K S
P O S T Ę P O W A N I A
K A R N E G O
K O M E N T A R Z**

Tekst jednolity, ogłoszony 30. IX. 1932.

Przepisy, Wprowadzające Kodeks
Postępowania Karnego. — Ustawy
Dodatkowe. — Regulaminy.

O P R A C O W A Ł

Dr. ALEKSANDER MOGILNICKI
ADWOKAT, B. PREZES SĄDU NAJWYŻSZEGO

K R A K Ó W

KSIĘGARNIA Powszechna
1 9 3 3

Drukarnia Przemysłowa, Kraków, ul. Józefa Sarego 7.

SPIS RZECZY.

	Art.	Str.
KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO.		
Przepisy ogólne	1— 10	3
Księga I. Sądy	11— 53	39
Rozdział I. Zakres działania sądów	11— 40	—
Rozdział II. Wylączenie sędziego	41— 46	92
Rozdział III. Orzeczenia i zarządzenia	47— 53	111
Księga II. Strony, obrońcy i pełnomocnicy	54— 97	128
Rozdział I. Oskarżyciel publiczny	54— 61	—
Rozdział II. Pokrzywdzony	62— 67	147
Rozdział III. Oskarżyciel prywatny	68— 73	162
Rozdział IV. Powód cywilny	74— 78	177
Rozdział V. Oskarżony	79— 83	194
Rozdział VI. Obrońcy i pełnomocnicy	84— 98	199
Księga III. Dowody	98—163	228
Rozdział I. Świadkowie	98—122	—
Rozdział II. Oględziny, biegli i tłumacze	123—141	275
Rozdział III. Rewizja i zatrzymanie rzeczy	142—163	318
Księga IV. Zapobieganie uchylaniu się od sądu	164—194	342
Rozdział I. Tymczasowe aresztowanie	164—172	—
Rozdział II. Kaucja i poręczenie	173—186	366

VI

	Art.	Str.
Rozdział III. Zakaz wydalania się, dozór policji	187	382
Rozdział IV. Listy gończe i żelazne .	188—194	386
Księga V. Przepisy porządkowe . . .	195—241	392
Rozdział I. Doręczanie wezwań i in- nych pism sądowych	195—211	—
Rozdział II. Przeglądanie akt i otrzy- mywanie odpisów	212—217	412
Rozdział III. Terminy	218—229	420
Rozdział IV. Protokoły	230—241	436
Księga VI. Postępowanie przysto- wawcze	242—284	458
Rozdział I. Dochodzenie	242—253	—
Rozdział II. Czynności sądowe w to- ku dochodzenia	254—260	482
Rozdział III. Śledztwo	261—279	492
Rozdział IV. Akt oskarżenia	280—284	524
Księga VII. Postępowanie przed są- dem pierwszej instancji	285—462	535
D z i a ł I. P o s t ę p o w a n i e p r z e d s ą d e m o k r ę g o - w y m	285—398	—
Rozdział I. Przygotowanie do roz- prawy głównej	285—303	—
Rozdział II. Ogólny porządek roz- prawy głównej	304—324	588
Rozdział III. Rozpoczęcie rozprawy głównej	325—332	607
Rozdział IV. Przewód sądowy	333—354	625
Rozdział V. Głosy stron	355—357	668
Rozdział VI. Wyrokowanie	358—380	671
Rozdział VII. Postępowanie przed sądem jednoosobowym	381—386	720
Rozdział VIII. Stosowanie środków wychowawczych i zabezpiecza- jących	387—392	722
Rozdział IX. Wyrok zaoczny	393—398	724

	Art.	Str.
Dział II. Postępowanie przed sądem przysięgłych	399—454	730
Rozdział I. Otwarcie roków przysięgłych	400—407	—
Rozdział II. Rozpoczęcie rozprawy i przewodniczącego z udziałem przysięgłych	408—418	733
Rozdział III. Układanie pytań dla przysięgłych	419—430	738
Rozdział IV. Głosy stron i wyjaśnienie przewodniczącego	431—434	753
Rozdział V. Narada i uchwała przysięgłych	435—451	755
Rozdział VI. Wyrokowanie na podstawie uchwały przysięgłych	452—454	765
Dział III. Postępowanie przed sądem grodzkim	455—462	766
Księga VIII. Środki odwoławcze	463—539	771
Rozdział I. Zażalenia	463—472	—
Rozdział II. Apelacja	473—503	786
Rozdział III. Kasacja	504—539	832
Księga IX. Postępowanie wykonawcze	540—570	876
Rozdział I. Wykonanie wyroku	540—555	—
Rozdział II. Odroczenie i przerwa wykonania kary	556—563	886
Rozdział III. Ułaskawienie	564—570	889
Księga X. Koszty sądowe	571—599	891
Księga XI. Postępowania szczególne	600—674	910
Rozdział I. Wznowienie postępowania	600—613	—
Rozdział II. Postępowanie w sprawach nieletnich	614—635	921
Rozdział III. Przywrócenie praw i zatarcie skazania	636—639	936
Rozdział IV. Postępowanie w sprawach karno-administracyjnych	640—649	937

VIII

	Art.	Str.
Rozdział V. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub oskarżenie	650—658	947
Rozdział VI. Postępowanie w wypadku zaginięcia lub zniszczenia akt	659—664	952
Rozdział VII. Wydawanie przestępców	665—674	954
Przepisy końcowe	675—676	961
PRZEPISY, WPROWADZAJĄCE KO-	Poz.	
DEKS POST. KARNEGO	314/28(P)	965
USTAWY DODATKOWE		985
I. Konstytucja Rzplitej Polskiej	267/21	—
II. Ustawa w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu upoważnienia do regulowania obrotu pieniężnego	154/23	987
III. R. P. R. o odroczeniu i przerwie wykonania kar ze względów wojsk.	405/27	989
IV. R. P. R. o sędziach śledczych do spraw wyjątkowego znaczenia	611/27	991
V. R. P. R. o wykonaniu wyroków śmierci	947/27	992
VI. R. P. R. prawo o ustroju sądów powsz.	93/28(U)	—
VII. R. P. R. o policji państwowej	257/28	998
VIII. R. P. R. o postęp. doraźnem	315/28(D)	1000
IX. R. P. R. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotów użytku	343/28	1007
X. R. P. R. o straży granicznej	349/28	—
XI. R. P. R. o postępowaniu karno-administracyjnem	365/28	1009
XII. Ustawa karna skarbowa	355/32(S)	1010
XIII. Ustawa, zmieniająca niektóre przepisy postępowania karnego	60/32	1022
XIV. R. P. R., zmieniające niektóre przepisy postępowania karnego	662/32	1023

	Poz.	Str.
XV. R. P. R. przepisy, wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym	804/32	1024
XVI. R. P. R. przepisy o kosztach sądowych	805/32	1025
REGULAMINY.		
I. Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apel., okręg. i grodzkich	905/32(Ro)	1029
II. Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apel., okr. i grodzkich w sprawach karnych	909/32(Rk)	1031
III. Regulamin Sądu Najwyższego	911/32(RN)	1058
IV. Regulamin wewnętrznego urzędowania prokuratur sądów apel. i okręg.	910/32(Rp)	1060
V. Regulamin urzędowania Prokuratury Sądu Najwyższego	912/32(RP)	1070
Skorowidz		1073
Wykaz porównawczy artykułów k. p. k. dawnej i nowej numeracji		1095
Dostrzeżone omyłki druku i uzupełnienia		1103

Objaśnienia i skrócenia.

Tekst ustawy umieszczono grubszym drukiem, uwagi autora — garmontem, *petitem* zaś umieszczono: motywy ustawodawcze, tezy z orzeczeń Sądu Najwyższego, przepisy dodatkowe, rozporządzenia i okólniki ministrów, regulaminy sądów.

Dla ułatwienia, artykuły k. p. k., powołane w motywach ustawodawczych, orzeczeniach Sądu Najwyższego i przepisach dodatkowych podano wszędzie w nowej numeracji.

M. — motywy ustawodawcze Komisji Kodyfikacyjnej do k. p. k.

M32 — motywy Komisji Prawniczej Sejmu do ustawy poz. 60/32.

NTA — teza z orzeczenia Najw. Trybunału Administracyjnego.

R. — rozporządzenie ministra sprawiedliwości.

R. P. R. — rozporządzenie Prezydenta Rzplitej.

k. k. — kodeks karny.

k. p. k. — kodeks postępowania karnego.

przep. wpraw. — przepisy, wprowadzające k. p. k.

- reg. og. — regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich — Dz. Ust. poz 905/32.
- reg. karn. — regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apel., okręgowych i grodzkich w sprawach karnych, poz. 909/32.
- reg. S. N. — regulamin Sądu Najwyższego, poz. 911/32.
- reg. prok. — regulamin urzędowania prokuratorów sądów apelacyjnych i okręgowych, poz. 910/32.
- reg. prok. S. N. — regulamin prokuratury Sądu Najwyższego, poz. 912/32.
- u. k. s. — ustawa karna skarbowa, poz. 355/32.
- u. p. k. — ustawa postępowania karnego.
- u. s. p. — prawo o ustroju sądów powszechnych, poz. 93/28.
- (60/32) garmontem po tekście artykułu oznacza, że dany tekst artykułu uległ zmianom na mocy ustawy poz. 60/32.

SN. — tezy z orzeczeń Sądu Najwyższego:
w szczególności:

35/21 (grubszym *petitem*) — orzeczenie Izby II (karnej) Sądu Najw., umieszczone w Zbiorze Urzędowym z r. 1921 pod Nr. 35.

Grubszym *petitem* wydrukowano w całości tezy z orzeczeń Sądu Najwyższego, wpisane do księgi zasad prawnych (art. 40 i 41 u. s. p.).

K. — orzeczenie (kompletu) całej Izby.

S. — orzeczenie siedmiu sędziów.

- Z.** — orzeczenie Zgromadzenia Ogólnego.
I. — orzeczenie Izby I (cywilnej).
III. — orzeczenie b. Izby III (dla b. zaboru austriackiego).
V. — orzeczenie b. Izby V (dla b. zaboru niemieckiego).
V. 12. VI. 24 (bez dodatku) — teza wzięta z wydawnictwa J. Kałużniackiego i R. A. Leżańskiego „Postępowanie karne, obowiązujące na ziemiach zachodnich“. Warszawa — Poznań 1926.
 (OSP. VI. 121) — Orzecznictwo Sądów Polskich, tom VI, poz. 121.
 (a.). — orzeczenie wydano na tle ustawodawstwa austriackiego.
 (n.). — orzeczenie wydano na tle ustawodawstwa niemieckiego.
 (r.). — orzeczenie wydano na tle ustawodawstwa rosyjskiego.

Zaznaczyć należy, że orzeczenie N 270/31 było umieszczone częściowo na str. 579 (zeszyt VIII) Zbioru Urzędowego, a następnie dodano dalszą jego część na str. 730 (zeszyt X).

Orzeczenia całej Izby II z r. 1929 opuszczono przy wydaniu Zbioru Urzędowego z r. 1929, a następnie wydrukowano je w osobnym zeszycie z nową numeracją od Nr. 1; dla odróżnienia od orzeczeń NN 1 i nast. z r. 1929, umieszczonych w zeszytach poprzednich, oznaczam je numerem i „dod“ np. 1/29 (dod).

**KODEKS
POSTĘPOWANIA KARNEGO**

**ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ 19. III. 28, poz. 313**

ze zmianami 21. I. 32, poz. 60, 11. VII. 32, poz. 573 i 23. VIII. 32, poz. 662. Jednolity tekst ze zmianą numeracji 30. IX. 32. poz. 725.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 1. Postępowanie w sprawach o przestępstwa, należące do właściwości sądów powszechnych, odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu.

Z brzmienia artykułu niniejszego wynika, że sprawa o przestępstwo, należące do właściwości sądów powszechnych, nie może się odbywać inaczej, niż według przepisów niniejszego kodeksu. Niedopuszczalny zatem jest ani inny tok instancyj, ani oddanie sprawy pod rozpoznanie innego

sądu, ani zastosowanie innych przepisów procesowych, zapożyczonych z innych ustaw, ani też bieg postępowania, niezgodny z niniejszym kodeksem. W szczególności niedopuszczalne byłoby stosowanie np. do powództwa cywilnego w sprawie karnej przepisów ustawy postępowania cywilnego. Przepisy takie mogą być conajwyżej stosowane w drodze analogji, ale i to wtedy tylko, gdy dana materja nie jest w k. p. k. przewidziana, jak np. sposób obliczania należności pełnomocnika za prowadzenie sprawy, albo gdy k. p. k. wyraźnie do takich odmiennych przepisów odsyła (art. 60, 77, 575 kpk., art. 46 przep. wpraw.).

Z art. niniejszego wynika dalej, że wszelka czynność procesowa, dokonana niezgodnie z formami, w kpk. przepisanemi, jest wadliwa i powoduje bądź uchylenie wyroku, na niej opartego, bądź nawet jego bezwzględną nieważność. Wypadki nieważności wyroków, opartych na wadliwości postępowania, są wskazane w ustawie. Są to przepisy wyjątkowe, nie ulegające wykładni rozciąglej. Należą tu art. 12, 13, 41, 501 lit. c, 520.

M. Art. 1 ma na celu podkreślenie z jednej strony, że skoro przestępstwo należy do właściwości sądów, to żadna inna władza nie może sprawy rozpoznawać, co zwłaszcza u nas, gdzie władze administracyjne mają szeroki i niezawsze ściśle określony zakres działania, jest niezmiernie ważne, bo odgranicza wyraźną linią właściwość sądów powszechnych od właściwości innych władz oraz sądów szczególnych, jak np. wojskowych. Z drugiej strony istnienie tego przepisu ma na celu wskazanie sądom, że przepisy niniejszej ustawy są dla nich wyłącznym wskaźnikiem postępowania i że sądy powszechne, rozpoznając

sprawę o przestępstwo, należące do ich właściwości, powinny się kierować wyłącznie niniejszą ustawą, nie dopuszczając żadnych od niej odstępstw, że np. nie powinny powoływać się na jakiegokolwiek przepisy procesowe zagraniczne przy rozpoznawaniu sprawy cudzoziemca, przepisy procedury wojskowej przy sądzeniu wojskowego i t. d.

SN. 1. Celem wymiaru sprawiedliwości karnej jest wykrycie prawdy materialnej — obiektywnej — o winie lub niewinności oskarżonego. **S. 101/30.**

2. Waga i znaczenie zagadnień, rozstrzyganych w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości, wymagają, ażeby proces logicznego wykrywania prawdy odbywał się według pewnego systemu, z zachowaniem pewnych określonych warunków. Temi warunkami, tym systemem, składającymi się na specjalny modus procedendi przy tworzeniu sądów logicznych w sprawach karnych, jest zespół norm postępowania karnego, obowiązujący w danym czasie i miejscu. **S. 101/30.**

3. Tylko przy zastosowaniu postanowień, form, obrzędów, ustanowionych przez obowiązującą ustawę postępowania karnego, istnieje gwarancja, że osiągnięta przez wydającego sąd logiczny prawda nie jest tylko jego prawdą subiektywną, lecz będzie uważana przez społeczeństwo za prawdę niewątpliwą, za prawdę obiektywną, i za taką przez państwo uznana. **S. 101/30.**

4. Dopiero zachowanie przepisów obowiązującej ustawy postępowania karnego, a nie tylko ogólnych jej zasad, obiektywizuje prawdę, nadaje procesowi logicznemu charakter prawny i przekształca go w proces prawno-karny. **S. 101/30.**

5. Cel prawny, jakim jest wymiar sprawiedliwości przez wykrycie prawdy obiektywnej, materialnej, osiągnąć musi środkami prawnymi. Temi środkami prawnymi jest modus procedendi, ustanowiony w obowiązującej w danym miejscu i czasie ustawie postępowania karnego. **S. 101/30.**

6. Przepisy procedury karnej są normami prawa publicznego, wiążącymi bezwzględnie zarówno sąd, jak i strony. **S. 101/30.**

